

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรที่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศชาติ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสูง ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ เพราะถือว่าบุคคลเหล่านั้นพร้อมที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ตลอดจนเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศแต่ถ้าบุคคลที่มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ เหล่านี้ถูกกละเลย และไม่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมในทางที่ถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้ศักยภาพของบุคคลเหล่านั้นไม่เกิดการพัฒนา และความสามารถนั้นอาจเกิดการถดถอยลงไป นอกจากนี้ก็ยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาการใช้ความสามารถพิเศษต่างๆ ไปในทางที่ผิดอีกด้วย

ในอดีตการจัดการศึกษาของไทยมีส่วนเอื้อในการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษอยู่บ้าง เช่น ให้เด็กเรียนเก่งเลื่อนชั้นเรียนสูงขึ้นตอนกลางปี หรือข้ามไปเรียนชั้นที่สูงขึ้นโดยข้ามไป 2 ชั้นในปลายปี หรือการจัดให้เด็กเก่งเรียนรวมอยู่ห้องเดียวกัน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ได้จัดเป็นโครงการที่เป็นระบบ ความเคลื่อนไหวด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเริ่มต้นอย่างจริงจัง และเป็นระบบในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ซึ่งเน้นด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาประเทศ โดยในปีพ.ศ. 2516 แผนกวิชาการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้เริ่มให้ความสนใจในงานด้านนี้ได้ผลิตคู่มือครูออกเผยแพร่ ชื่อว่า "จิตวิทยาและการศึกษาสำหรับเด็กฉลาด" นอกจากนี้ได้สนับสนุน และส่งเสริมความสามารถพิเศษของเด็กในโรงเรียน แต่ก็ไม่ปรากฏผลของความคืบหน้าในโครงการทดลองดังกล่าว (ดวงเดือน อ่อนน้อม 2528: 69) ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ความสนใจเรื่องเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้รับการกระตุ้นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้จัดสัมมนา เรื่อง "การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศ" การสัมมนาครั้งนั้นนอกจากได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษแล้ว ยังได้เน้นถึงความร่วมมือร่วมใจกันในการแสวงหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้วย ในปีพ.ศ. 2527 กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงได้ร่วมกันดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีชั้น (พสวท.) โครงการนี้มีเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนทางวิทยาศาสตร์อย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อเนื่อง ไปจนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก ตามกำลังความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคลซึ่งจะได้รับทุนสนับสนุนตลอดจนสำเร็จการศึกษา

ในขณะที่เดียวกันกรมสามัญศึกษาก็ได้จัดโครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษขึ้นเช่นเดียวกัน (ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีสติปัญญาดี และมีความสามารถสูงในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้สามารถเรียนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายภายใน 2 ปีการศึกษา ซึ่งโครงการนี้ยังคงดำเนินการต่อเนื่องมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถสอบแข่งขันชิงทุนเล่าเรียนหลวง และทุนอื่นๆไปเรียนวิชาชีพต่อต่างประเทศทุกปี ส่วนในระดับโรงเรียนก็มีการคัดเลือกนักเรียนเก่งจากโรงเรียนไปประกวดความสามารถทางด้านต่างๆ เช่น ศิลปะ การกีฬา เป็นต้น หรือไปแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการอยู่เสมอ สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาบุคคลที่มีความสามารถสูงเป็นพิเศษ กล่าวคือ นอกจากจะให้ความร่วมมือในการรับนิสิตในโครงการพลวท. เข้าศึกษาแล้ว ในปีการศึกษา 2529 ได้มีโครงการสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา และศิลปะ เข้าศึกษาต่อในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีโครงการ คือ โครงการพัฒนากีฬาชาติและโครงการพิเศษทางศิลปะ ซึ่งจะรับสมัครนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นนักกีฬา และยุวศิลปินที่มีความสามารถดีเด่นระดับชาติ

จากข้อมูลดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้มีการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ตลอดจนความคิดในเรื่องความสามารถพิเศษได้ขยายกว้างขึ้นด้วย ไม่พิจารณาถึงเฉพาะเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางสติปัญญาเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมความสามารถพิเศษในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น เช่น ด้านกีฬา ด้านศิลปะ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลหลายฝ่ายกำลังตื่นตัวในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีความสามารถพิเศษแตกต่างไปจากคนอื่น ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายอันดี แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังคงคำนึงถึงความสามารถของเด็กส่วนใหญ่ในห้องเป็นเกณฑ์ ทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษแต่ละด้านถูกจำกัดให้พัฒนาควบคู่ไปกับเด็กอื่นๆซึ่งมีความสามารถด้อยกว่า เด็กเหล่านี้จึงไม่มีโอกาสพัฒนาเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งยืนยันได้จากการศึกษาของบริคลิน (Bricklin 1966 ; quoted in Torance 1969 : 63 - 65) ประมาณว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ตามโรงเรียนต่างๆ มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ ร้อยละ 15 - 40 ของนักเรียนทั้งหมด ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2520) โดยสำรวจภาวะการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำและสูงกว่าระดับความสามารถ จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ ร้อยละ 40.97 และไม่ปรากฏนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถเลย จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ อยู่มาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีเชาวน์ปัญญา หรือความสามารถด้านอื่นๆสูง

สำหรับการศึกษาลูกที่มีความสามารถพิเศษในสมัยแรกๆ ยึดถือทฤษฎีที่เชื่อว่าพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ แต่ในยุคนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไป มีทฤษฎีที่เชื่อกันว่าความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมเท่านั้น สภาพแวดล้อมก็มีอิทธิพลเช่นกัน เพราะถ้าเชื่อว่าถึงคนจะมีความสามารถพิเศษโดยกำเนิดแต่ถ้าหากไม่ถูกค้นพบ หรือได้รับการสนับสนุน ก็มองไม่เห็น และไม่เป็นที่รู้จัก รวมทั้งไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถพิเศษนั้นให้ดียิ่งขึ้นไป

ฮาวิคเฮอร์ส (Havighurst 1962 ;quoted in Joseph P. Rice 1970 : 10) กล่าวว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษจะสามารถพัฒนาความสามารถของตนได้ด้วยดีนั้น ต้องประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ชีตความสามารถของสัมฤทธิ์ผลที่ดีที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และการส่งเสริมให้ดีขึ้นโดยสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังนั้น ในการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้พัฒนาศักยภาพนั้น องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งองค์ประกอบหนึ่ง คือ สิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้าน และ โรงเรียน

องค์ประกอบเกี่ยวกับบ้านมีความสำคัญ หรือมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กมาตั้งแต่เล็กจนโต เด็กจะเป็นคนได้สมบูรณ์เพียงใด มีบุคลิกภาพอย่างไร จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างไร เป็นสุขเพียงไร ล้วนแล้วแต่มาจากอิทธิพลของบ้านแทบทั้งสิ้น นั่นคือ เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะเป็นคนเก่ง ขึ้นอยู่กับวิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่ " เมล็ดพืชย่อมจะเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ได้เพียงแต่รอสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสม ฉะนั้น เด็กที่เกิดมาพร้อมที่จะเจริญเติบโตเป็นคนเก่ง เพียงแต่รอการเลี้ยงดูที่เหมาะสมนั้น " (สุนทร โคตรบรรเทา 2531 : 54) ฉะนั้น เด็กทุกคนจึงมีสิทธิ์ในการเกิดมาเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆอยู่แล้ว แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สิทธิ์นี้ไม่มีการคำนึงถึงมากนัก การเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษในสังคมจึงกลายเป็นเรื่องผิดปกติ หรือเป็นข้อยกเว้นของสังคมไป

สิ่งที่เป็นตัวสะกิดกันไม่ให้เด็กเป็นคนเก่ง หรือทำไมเด็กทุกคนของประเทศจึงไม่เป็นเด็กเก่ง ก็คือ การเรียนรู้ที่จะไม่เป็นคนเก่งหรือแสดงความสามารถพิเศษที่ต่างจากคนทั่วไปมาตั้งแต่เด็ก หรือการระมัดระวังที่จะไม่คิดสร้างสรรค์ การที่เด็กเป็นเช่นนั้น เป็นเพราะพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่อื่นสอน เช่น การทักเตือนเป็นคนโง่ดีกว่าเป็นคนฉลาด และการยอมแพ้ปลอดภัยกว่าการเอาชนะ ดังสภามติว่า " แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร " เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ตอนเกิดมาใหม่ๆ เด็กไม่เคยมีแนวคิดเช่นนั้น แต่มาได้รับการสั่งสอนภายหลัง จึงส่งผลไปถึงพื้นฐานทางความเชื่อและทัศนคติที่สะกิดกันความเก่งทางสติปัญญา ถ่วงความคิดสร้างสรรค์ และขัดขวางการแสดงความสามารถพิเศษต่างๆของเด็ก แนวคิดเหล่านี้ได้สะสมไว้เรื่อยมาตั้งแต่เด็ก จะเปลี่ยนแปลงได้ยากภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของเทอร์แมน และ โอเดน (Terman and Oden 1921 - 1946 ; quoted in Hildreth 1966:109-110) ที่ได้ศึกษาติดตามเด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นระยะเวลาาน พบว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต เนื่องมาจากสาเหตุ คือ ขาดกำลังใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ และการอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่มีส่วนเสริมความสำเร็จในการเรียน (Cultural Deprivation) ขาดการช่วย และทำหาย หรือ เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ

จากที่กล่าวมาแล้ว พ่อแม่ที่เป็นคนเก่งในการเลี้ยงดูจะต้องพยายามทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการให้ความรัก ความเข้าใจ และความเอาใจใส่ กับการยอมรับว่าเด็กก็มีสิทธิ์ทำสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น รวมทั้งให้เวลาในการช่วยให้เขาค้นหา และพัฒนาความสามารถพิเศษของตนเองด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมที่ดีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถนั้นให้พัฒนาอย่างดียิ่ง

ด้วยแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า นอกจากการที่ทุกฝ่ายเริ่มมองเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็กแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางบ้าน และทางโรงเรียนซึ่งหมายถึงบทบาทของผู้ปกครอง หรือครูที่เป็นไปในทางเอื้ออำนวย ก็มี ส่วนช่วยให้ความสามารถพิเศษของเด็กได้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ จึงกล่าวได้ว่า สิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนด หรือปรุงแต่งความสามารถพิเศษของบุคคลขึ้นมาได้ และที่สำคัญเราสามารถพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมได้มากกว่าตัวกำหนดทางพันธุกรรม ซึ่งย่อมนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มคุณภาพของประชากรให้อยู่ในระดับสูงได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง "บทบาทของผู้ปกครองหรือครู ในการส่งเสริมความสามารถพิเศษของเด็ก" โดยทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร เหตุผลที่เลือกศึกษากับนักเรียนในระดับนี้ เพราะ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนในระดับสูงต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับขั้นสูงสุดของการมัธยมศึกษาและกำลังเริ่มเข้าสู่การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือทางสายอาชีพที่ตนเองสนใจ ซึ่งในระหว่างการเรียนที่ผ่านมา ผู้ปกครองหรือครูได้มีบทบาทช่วยส่งเสริมความสามารถพิเศษตามที่เด็กมีอยู่ เพื่อสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จในอนาคตเพียงใด ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง และครูในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กในปกครองของตนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถพิเศษด้านต่างๆอย่างเต็มที่ และถึงขีดสูงสุด รวมทั้งเป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมด้วย อันจะเป็นการช่วยให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆได้สร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและแก่สังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองหรือครู-อาจารย์ในการส่งเสริมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ภาคเรียน ตั้งแต่ 3.8 ขึ้นไป และมีความถนัดพิเศษเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านได้แก่ ศิลปะ ดนตรี การประพันธ์ การประดิษฐ์ การกีฬา ซึ่งผลงานจากความสามารถดังกล่าวต้อง เคยได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับเขต ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ ระดับใดระดับหนึ่ง อย่างน้อย 1 ครั้ง หรือมีความสามารถด้านการเป็นผู้นำ โดยเคยเป็นประธานนักเรียน หรือหัวหน้ากิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาอื่นๆ

1.2 ผู้ปกครอง หรือครู-อาจารย์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ที่ระบุตามการรับรู้ของนักเรียนว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมความสามารถพิเศษของตน

2. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย

2.1 ลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

- 1) ลักษณะทางร่างกาย
- 2) ลักษณะความสามารถทางสมอง ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการเรียนรู้
- 3) ลักษณะทางสังคม
- 4) สภาพแวดล้อมทางบ้าน

2.2 บทบาทของผู้ปกครอง หรือครู-อาจารย์ในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

- 1) บทบาทในการส่งเสริมด้านการอบรมเลี้ยงดู
- 2) บทบาทในการส่งเสริมด้านการเพิ่มความรู้และประสบการณ์
- 3) บทบาทในการส่งเสริมด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 เครื่องมือมาตรฐาน ได้แก่

- 1) แบบสอบถามสมรรถภาพทางสมองแมทริซีส์ก้าวหน้ามาตรฐานของราเวน (Standard Progressive Matrices)

- 2) แบบสอบความคิดสร้างสรรค์ AC Test of Creativity Ability ของแฮร์ริส และซิมเบอร์ค ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์ ดร.พรณราย ทพยะประภา

3.2 เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ประเภท ได้แก่

- 1) แบบสำรวจนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
- 2) แบบสอบถามลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และบทบาทของผู้ปกครอง หรือครู-อาจารย์ในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ถ้าบุคคลมีระดับเขาวนปัญญาสูง ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย (Bradley:1943, Kneller and Rowley :1964,Thorndike and Hagen :1965, มาลี ชุมเพ็ญ :2514, สวิมล ว่องวานิช: 2522 ,สุปรียา ลาเจียก :2522) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียน

2. การศึกษาบทบาทของผู้ปกครอง หรือครู-อาจารย์ในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ในการวิจัยครั้งนี้การศึกษารoles บทบาทของบุคคลซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษระบุชื่อตามการรับรู้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมความสามารถของตน

3. คำตอบในการทำแบบทดสอบสมรรถภาพทางสมอง และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ได้จากการใช้ความคิดเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ (Gifted and Talented Student) หมายถึง นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเหนือกว่ากลุ่มนักเรียนรุ่นเดียวกัน ความสามารถพิเศษในที่นี้ ได้แก่

- 1) ความสามารถในการเรียนที่สูงกว่ากลุ่มเพื่อนนักเรียน โดยวัดด้วยคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ภาคเรียน ตั้งแต่ 3.8 ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ในการพิจารณาเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะในโรงเรียนของไรซ์ (Rice 1970:14) ที่กล่าวว่าต้องเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาสูง (2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือมีพื้นที่เท่ากับ 2% บนโค้งปกติการกระจาย และจำนวนค่าไอคิว เบี่ยงเบนเบนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า บุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูง ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คะแนนเฉลี่ยดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถทางสติปัญญาของประชากรในการวิจัย

และ 2) ความถนัดพิเศษเฉพาะด้าน ได้แก่

- 2.1) ความสามารถทางศิลปะ ดนตรี การประพันธ์ การประดิษฐ์ และ การกีฬา ต้องมีผลงานอยู่ในระดับเป็นเลิศ โดยได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันในด้านความสามารถนั้นๆ นอกสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ครั้ง
- เหตุผลที่ผู้วิจัยระบุเกณฑ์ดังกล่าว เนื่องจากนักเรียนที่ศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่มีโอกาสในการแสดงความสามารถของตนได้ไม่เต็มที่ เพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไปยังคงคำนึงถึงความสามารถของเด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนเป็นเกณฑ์ จึงทำให้การแสดงผลออกถึงความสามารถพิเศษของนักเรียนบางส่วนถูกจำกัดลงไปด้วย
- หรือ 2.2) ความสามารถพิเศษด้านการเป็นผู้นำ ต้องเป็นนักเรียนที่เคยได้รับเลือกเป็นประธานนักเรียนของโรงเรียน หรือหัวหน้ากิจกรรมต่างๆนอกสถานศึกษา ร่วมกับสถานศึกษาอื่น

ลักษณะทางร่างกาย หมายถึง สภาพการเจริญเติบโตทางร่างกาย ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง ความแข็งแรงของสุขภาพ ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทยทั่วไป

ลักษณะความสามารถทางสมอง หมายถึง ความสามารถในด้านต่อไปนี้

- 1) ความสามารถทางสติปัญญาทั่วไป หมายถึง คะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทดสอบสมรรถภาพทางสมอง โดยใช้แบบทดสอบแมทริชส์ก๊วหน้ามาตรฐานของราเวน
- 2) ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ AC Test of Creativity Ability ของแฮริส และซิมเบอร์ก
- 3) ลักษณะการเรียนรู้ หมายถึง ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริง และข้อสังเกตต่างๆเกี่ยวกับนักเรียนในด้านการเรียนรู้ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น การพัฒนาทางภาษา เป็นต้น

ลักษณะทางสังคม หมายถึง ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริง และข้อสังเกตต่างๆเกี่ยวกับนักเรียนในด้านการคบเพื่อน การมีมนุษยสัมพันธ์ และการยอมรับในสังคม

สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริง เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างทางบ้านที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักเรียน ได้แก่

- 1) สภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
 - 1.1 สถานภาพสมรสของบิดามารดา
 - 1.2 จำนวนพี่น้อง (ขนาดของครอบครัว)
 - 1.3 ลำดับที่ของการเกิด
- 2) สภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว
 - 2.1 อาชีพของผู้ปกครอง
 - 2.2 รายได้ของผู้ปกครอง
 - 2.3 วุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง

บทบาทในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของผู้ปกครอง หรือครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้พัฒนาความสามารถพิเศษที่มีอยู่นั้นอย่างเต็มที่ โดยพิจารณาจากการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคล้อยกัน ทั้งกลุ่มประชากรเป้าหมาย บทบาทในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

- 1) บทบาทในการส่งเสริมด้านการอบรมเลี้ยงดู
- 2) บทบาทในการส่งเสริมด้านการเพิ่มความรู้และประสบการณ์
- 3) บทบาทในการส่งเสริมด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์

ความไม่สมบูรณ์ในการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ในการวิจัย คือ การใช้กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นประชากรเป้าหมายของการวิจัย โดยการคัดเลือกตัวอย่างประชากรของการวิจัยจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีความถนัดพิเศษเฉพาะด้านนั้น มีข้อจำกัดคือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบางส่วนได้ออกไปสอบเทียบกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาก่อนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายตามกำหนดเวลา จึงอาจจะทำให้ตัวแทนของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษลดน้อยลง ไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่ผู้ปกครอง และครู เพื่อสร้างบทบาทของตนในการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในความปกครอง ให้มีโอกาสได้แสดงความสามารถพิเศษด้านต่างๆที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ซึ่งก่อให้เกิดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ
2. ทำให้ทราบลักษณะต่างๆ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษซึ่งอยู่ในระบบโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในด้านอื่นๆต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย